

Верховний
Суд

35 РОКІВ

ГОСПОДАРСЬКА ЮСТИЦІЯ:
ДОСВІД, ДОВІРА, ДІЄВІСТЬ

Роль господарських судів у забезпеченні ефективності процедур банкрутства

Олег ВАСЬКОВСЬКИЙ,
секретар судової палати для розгляду справ про банкрутство КГС ВС

13 березня 2026 року
Круглий стіл, м. Ужгород

Нормативне регулювання процедур банкрутства: 4 етапи розвитку – від 12 статей до 5 книг (137 статей)

I етап (1992-1999) - Закон України «Про банкрутство» від 14 травня 1992 року;

II етап (1999-2011) - Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 30 червня 1999 року;

III етап (2011-2019) - Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (нова редакція) від 22 грудня 2011 року № 4212-VI;

IV етап - Кодекс України з процедур банкрутства (КУзПБ), введений у дію 21 жовтня 2019 року.

Гармонізація законодавства з процедур банкрутства із законодавством ЄС

- Директива ЄС 2019/1023 про превентивну реструктуризацію:
 - імплементована в Україні у 2025 році, КУзПБ доповнено книгою 3 «Превентивна реструктуризація»);
 - спрощені процедури банкрутства для мікро- та малого підприємництва;
- Регламент (ЄС) 2015/848 про провадження у справах щодо неплатоспроможності.

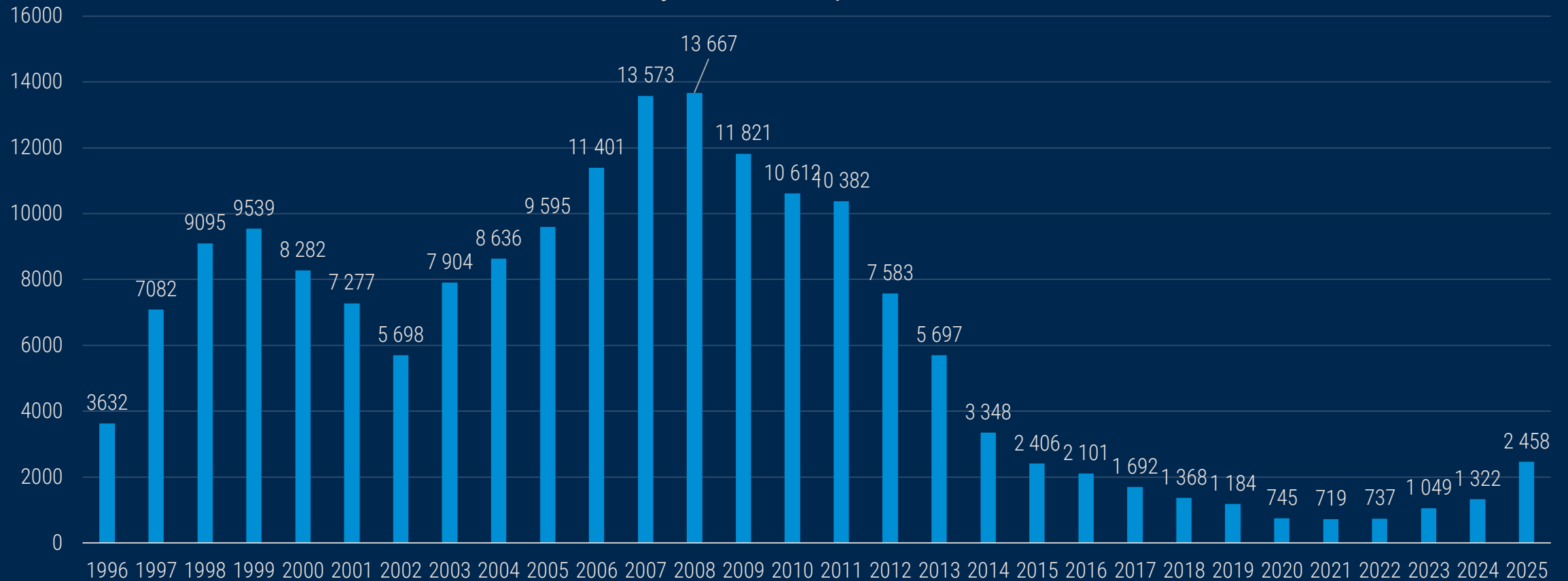

Банкрутство – інституційний елемент ринкової економіки

- фактор стабілізації економічного обороту;
- механізм очищення економіки від неефективних підприємств;
- перерозподіл ресурсів до більш ефективних суб'єктів господарювання;
- захист прав кредиторів та підвищення платіжної дисципліни;
- створення умов для відновлення платоспроможності бізнесу;
- інструмент другого шансу для підприємців;
- фактор інвестиційної привабливості держави.

Банкрутство та економіка держави

Закрито (припинено) провадження у справах про банкрутство / неплатоспроможність МГС
у 1996–2025 роках

Кількість відкритих проваджень у справах про банкрутство щодо державних підприємств та господарських товариств, у статутному капіталі яких частка держави перевищує 50 %, станом на 01.03.2026

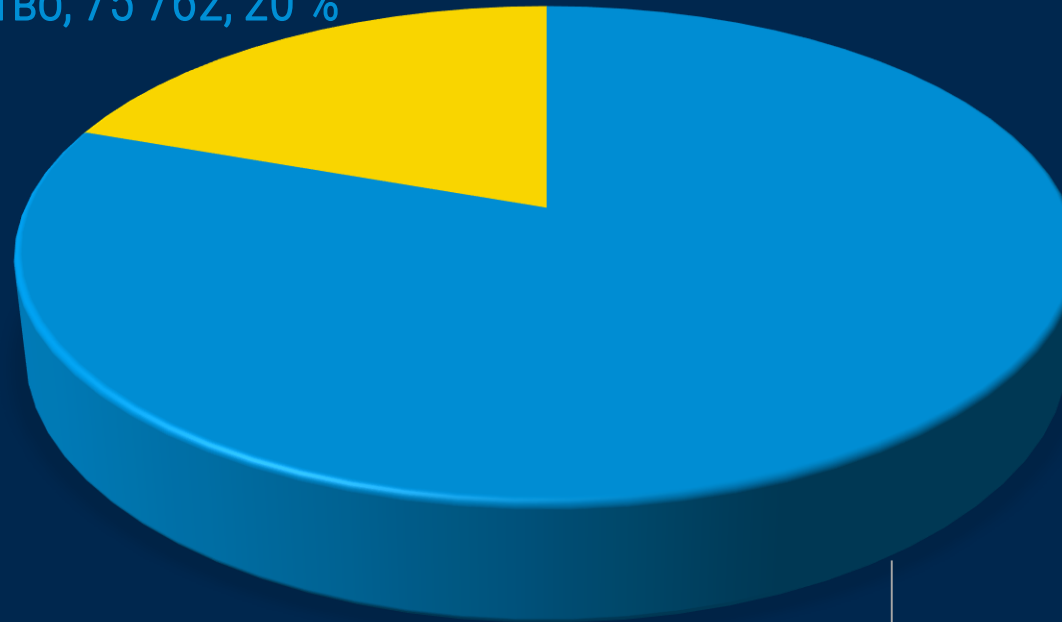
Кількість відкритих проваджень у справах про банкрутство юридичних осіб та неплатоспроможність фізичних осіб

Загальний стан розгляду справ у порядку господарського судочинства (в тому числі справ про банкрутство)

СТРУКТУРА РОЗГЛЯНУТИХ СПРАВ МГС У 2021–2025 РОКАХ

Про банкрутство; 75 762; 20 %

Інші справи; 311 580; 80 %

Інституційна спроможність

Загальна кількість суддів, які спеціалізуються на розгляді справ про банкрутство, в господарських судах становить **209** суддів (з них у місцевих господарських судах – **153** судді, а в апеляційних господарських судах – **56** суддів).

Інституційна спроможність

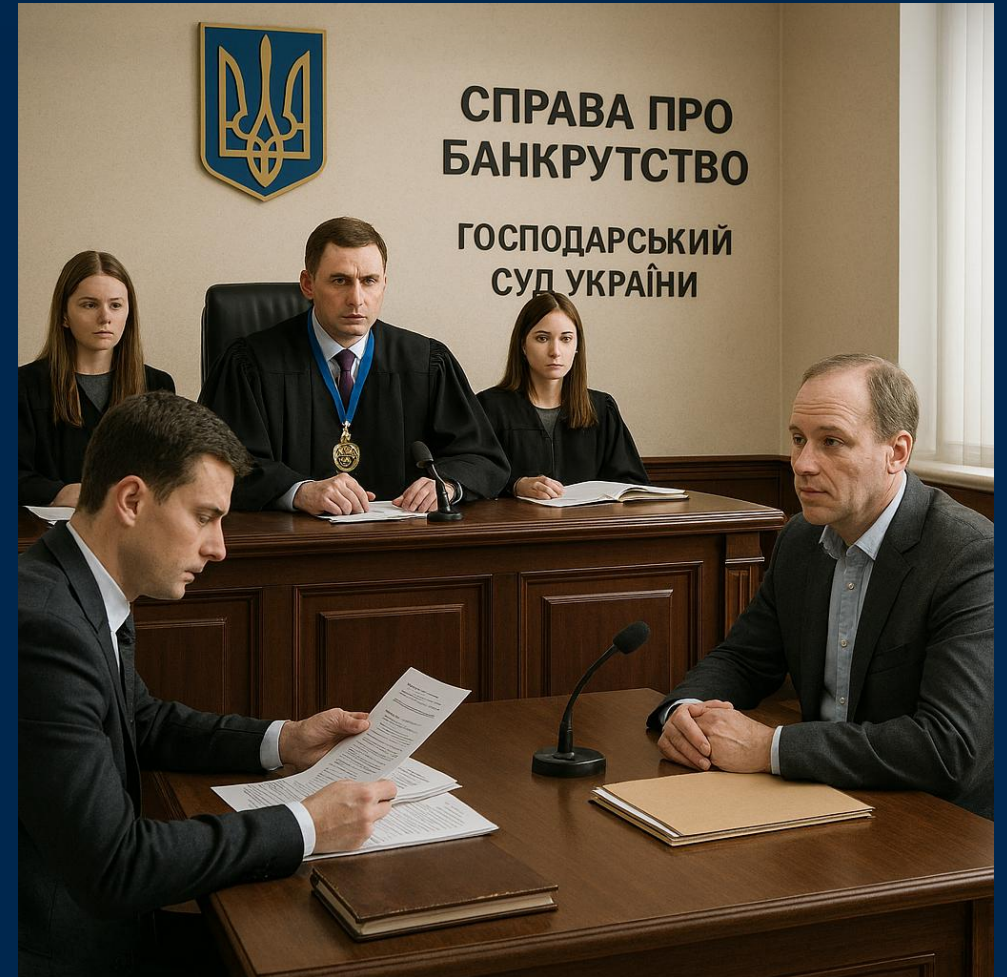
Центральний АГС – 9 суддів	Північний АГС – 7 суддів
ГС Дніпропетровської області – 7 суддів	ГС Київської області – 7 суддів
ГС Запорізької області – 4 судді	ГС Сумської області – 3 судді
ГС Кіровоградської області – 6 суддів	ГС Черкаської області – 3 судді
	ГС Чернігівської області – 4 судді
	ГС міста Києва – 7 суддів
Західний АГС – 3 судді	Південно-західний АГС – 7 суддів
ГС Івано-Франківської області – 10 суддів	ГС Миколаївської області – 2 судді
ГС Львівської області – 4 судді	ГС Одеської області – 9 суддів
ГС Тернопільської області – 8 суддів	ГС Херсонської області*
ГС Чернівецької області – 3 судді	
ГС Закарпатської області – 3 судді	
Північно-західний АГС – 9 суддів	Східний АГС – 21 суддя
ГС Вінницької області – 4 судді	ГС Донецької області – 10 суддів
ГС Волинської області – 6 суддів	ГС Луганської області – 6 суддів
ГС Житомирської області – 4 судді	ГС Полтавської області – 3 судді
ГС Рівненської області – 10 суддів	ГС Харківської області – 14 суддів
ГС Хмельницької області – 16 суддів	

* Відповідно до частини сьомої статті 147 [Закону України "Про судоустрій і статус суддів"](#), урахуваючи неможливість судами здійснювати правосуддя під час воєнного стану, Верховний Суд розпорядженням від 18.03.2022 № 11/0/9-22 змінив територіальну підсудність судових справ на [Господарський суд Одеської області](#).

Місія господарських судів у процедурах банкрутства

Суд забезпечує:

- запуск процедури банкрутства, контроль за її перебігом;
- баланс інтересів боржника і кредиторів;
- запобігання процесуальним зловживанням.

Судова практика

Судова практика в сучасному правопорядку дедалі виразніше виходить за межі допоміжного інструменту застосування закону та набуває значення самостійного чинника формування умов економічного обороту.

Через тлумачення норм, заповнення прогалин, конкретизацію оціночних понять і вироблення сталих правових позицій суд фактично визначає, якою мірою економічні відносини є передбачуваними, а правові наслідки дій учасників обороту – стабільними у часі.

Судове тлумачення

Щодо застосування приписів пункту 2 розділу III «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про визнання таким, що втратив чинність, Закону України «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації» до боржників – державних підприємств як підстави для закриття провадження у справі про банкрутство

Вжиту законодавцем в пункті 2 розділу III «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 145-IX лінгвістичну конструкцію «не застосовуються» щодо судових процедур санації та ліквідації, що передбачає обмеження на їх застосування у подальшому (тобто коли їх ще не було застосовано), не можна ототожнювати із «закриттям провадження», а отже, не можна розуміти як вказівку на припинення чинних процедур санації та ліквідації із закриттям провадження у тих справах про банкрутство державних підприємств, щодо яких відповідні процедури вже були застосовані (відкриті) на час набрання чинності цим Законом.

На боржників – державних підприємств, до яких процедури санації / ліквідації у справах про банкрутство застосовані до набрання чинності Законом № 145-IX, приписи його пункту 2 розділу III «Прикінцеві та перехідні положення» не поширюються як підстава для закриття провадження у справі про банкрутство, а провадження продовжується відповідно до застосованої у такій справі процедури, з урахуванням пункту 4 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ.

Постанова СП КГС ВС від 18.11.2021 у справі № 1-24-7-5/297-06-7817

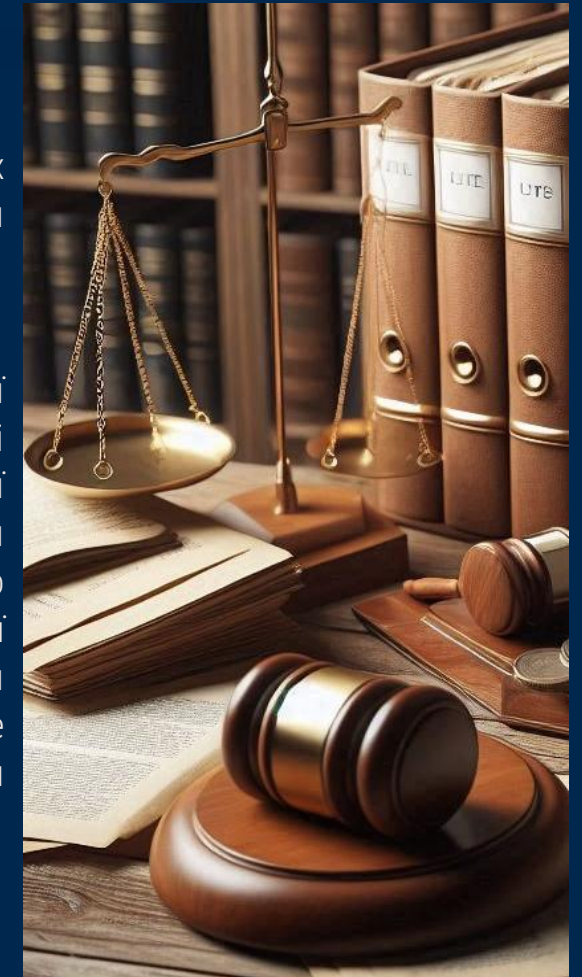
Судове тлумачення

Щодо наслідків спливу 170-денного строку розпорядження майном

За приписами КУзПБ судові процедури банкрутства мають строковий характер. Недотримання встановлених Кодексом строків тягне передбачені ним наслідки з огляду на мету провадження та/або стадію, на якій відбулося таке порушення.

За результатами підсумкового засідання господарський суд повинен прийняти одне із рішень щодо подальшої судової процедури банкрутства, передбачених частиною другою статті 49 КУзПБ. Закриття провадження у справі про банкрутство на підставі абзацу четвертого частини третьої статті 49 КУзПБ є однією із форм правомірної процесуальної поведінки, але суд може надати перевагу саме такій процесуальній формі закінчення процедури розпорядження майном боржника, як закриття провадження у справі про банкрутство (порівняно з переходом до процедур санації чи ліквідації), лише у разі неможливості введення процедури санації чи відкриття ліквідаційної процедури (крім наявності підстав, визначених КУзПБ або іншим законом, норми якого впливають на подальший перебіг у процедурі банкрутства або встановлюють мораторій на провадження у справі про банкрутство), і це не може бути обґрунтоване виключно спливом встановленого 170-денного строку процедури розпорядження майном боржника.

Постанова СП КГС ВС від 26.04.2023 у справі № 924/1277/20

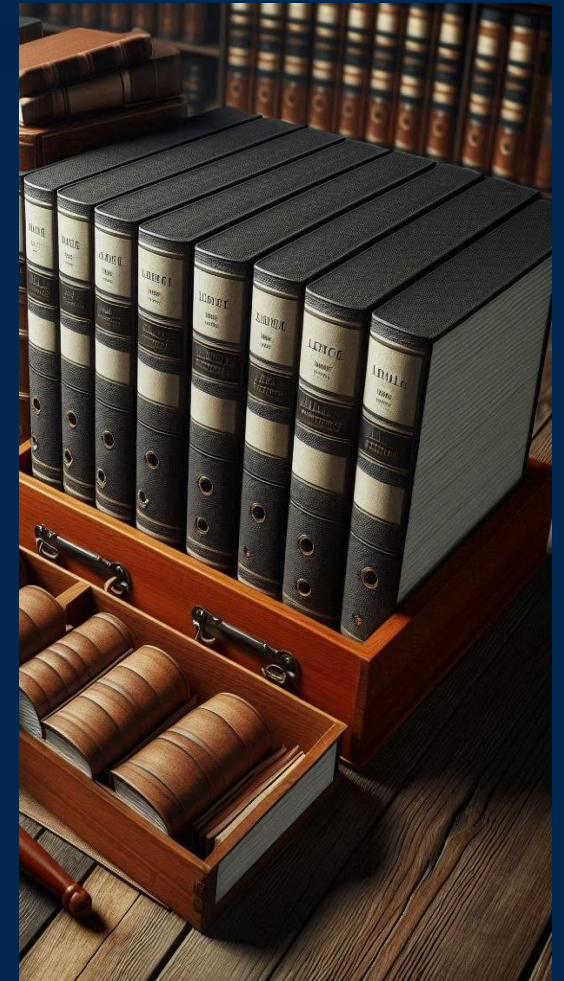

Судове тлумачення

Щодо солідарної відповідальності

- солідарна відповідальність має деліктну природу;
- належне телеологічне тлумачення положень частини шостої статті 34 КУзПБ полягає в такому:
- порушення вимоги закону своєчасно звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство є підставою для стягнення з винного члена органу управління боржника збитків, спричинених таким порушенням, на користь боржника;
- належним позивачем за вимогою про стягнення збитків є як кредитор, так і боржник;
- якщо суд виявив порушення законодавчої вимоги своєчасно звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство, такий висновок відображається у мотивувальній, а не резолютивній частині рішення;
- кошти, стягнені із суб'єкта солідарної відповідальності, є коштами боржника, які, зокрема, включаються до складу ліквідаційної маси і можуть бути використані для задоволення вимог кредиторів лише у порядку черговості, встановленому КУзПБ.

Постанова СП КГС ВС від 04.09.2024 у справі № 908/3236/21

Судове тлумачення

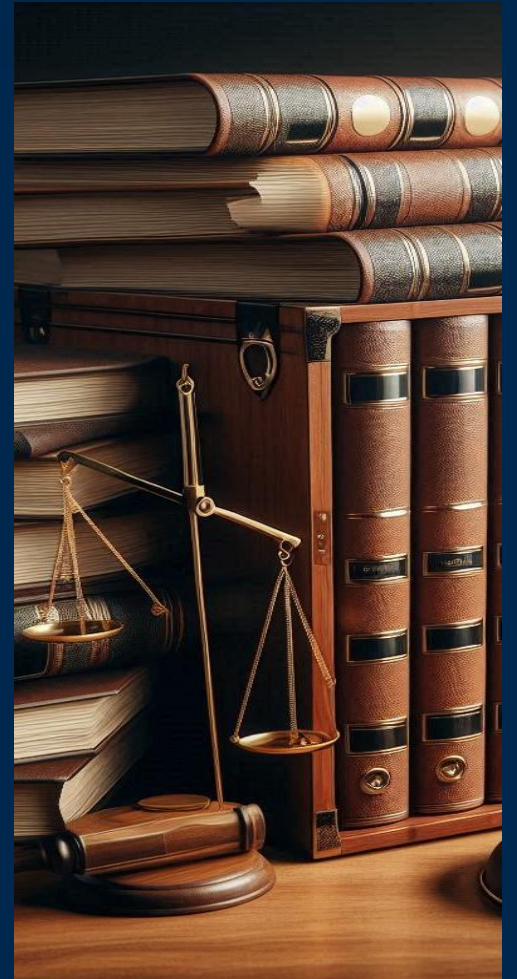
Щодо субсидіарної відповідальності

- субсидіарна відповідальність має деліктну правову природу та узгоджується із частиною першою статті 1166 ЦК України;
- буквальне прочитання абзаців першого та другого частини другої статті 61 КУзПБ («розмір зазначених вимог визначається з різниці між сумою вимог кредиторів і ліквідаційною масою», «у разі недостатності майна боржника») є підставою для висновку, що розмір субсидіарної відповідальності, який дає право ініціювати спір про покладення субсидіарної відповідальності за зобов'язаннями боржника у справі про банкрутство та підлягає стягненню із суб'єктів такої відповідальності, визначається в той момент, коли ліквідатор за результатами здійснення судових проваджень у процедурі банкрутства боржника остаточно визначив вартість ліквідаційної маси в грошовому еквіваленті за фактом продажу в процедурі ліквідації включених до її складу активів та здійснив за рахунок отриманих від продажу коштів розрахунок із визнаними у справі кредиторами;
- сума вимог кредиторів, яка підлягає погашенню за правилами статті 64 КУзПБ, однак залишилась непогашеною в процедурі банкрутства за правилами цієї статті через недостатність майна банкрута, і є розміром субсидіарної відповідальності.

Постанова СП КГС ВС від 19.06.2024 у справі № 906/1155/20 (906/1113/21)

Верховний Суд

Роль господарських судів у забезпеченні ефективності процедур банкрутства

Забезпечення єдності судової практики КГС ВС

Щодо відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень

Відповідно до абзацу третього частини четвертої статті 28 КУзПБ комітет кредиторів має право у будь-який час звернутися до господарського суду з клопотанням про відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень незалежно від наявності підстав.

Розглядаючи клопотання комітету кредиторів про відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень без зазначення підстав, господарський суд зобов'язаний поряд із встановленням обставин дотримання порядку скликання та проведення загальних зборів та/або комітету кредиторів, законності обрання / формування загальними зборами кредиторів комітету кредиторів, прийняття зборами кредиторів чи комітетом кредиторів рішення та реалізації цього рішення шляхом подання відповідного клопотання до господарського суду згідно із частиною четвертою статті 28 Кодексу вжити заходів для запобігання зловживанню процесуальними правами.

Звернення до господарського суду з клопотанням про відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень зборами кредиторів, а не комітетом кредиторів не є порушенням приписів абзацу третього частини четвертої статті 28 КУзПБ.

Постанова КГС ВС від 20.05.2021 у справі № 922/3369/19

Виклики, які стоять перед господарськими судами у справах про банкрутство

ефективність судових процедур;

тривалість судових процедур;

зловживання процесуальними правами

Напрямки підвищення ефективності процедур банкрутства

- ✓ Підвищення професійності арбітражних керуючих
- ✓ Посилення механізмів протидії зловживанням процесуальними правами
- ✓ Цифровізація процедур банкрутства
- ✓ Розвиток реструктуризаційних процедур

Основні тренди на найближчий час у процедурах банкрутства

- ✓ Подальша спеціалізація суддів у справах про неплатоспроможність
- ✓ Розвиток процедури превентивної реструктуризації
- ✓ Скорочення строків у справах про банкрутство
- ✓ Формування практики щодо відповідальності за зловживання процедурою банкрутства
- ✓ Покращення ефективності інституту солідарної та субсидіарної відповідальності
- ✓ Відшкодування завданих рф збитків у процедурах банкрутства
- ✓ Поглиблення інтеграції з європейськими стандартами у процедурах банкрутства

Верховний
Суд

Дякую за увагу!

